

“İlk Bilgisayarım” ve Pardus

Bora GÜNGÖREN

Elektrik ve Elektronik Mühendisi
bora.gungoren@emo.org.tr

Geçtiğimiz günlerde ülkemizi ziyaret eden Bill Gates, her zaman olduğu gibi basında oldukça büyük bir ilgi uyandırdı. Gates'in "müjde"lerinden birisi Intel firması ile ortaklaşa planladıkları bir proje ile ülkemizde son derece düşük maliyetle PC satılmasını sağlayacak. Bu gerçekten güzel bir gelişme. Gates'in kişiliğini yada Microsoft'un buradan elde edeceği çıkarları tartışmayacağım.

Ancak yazılım sektöründen ekmeğiyen birisi olarak bu bahsi geçen bilgisayarlar da yüklü gelmesi beklenen Windows Starter Edition aklımı kurcalıyor.

İki İlginc Problem

Söz konusu işletim sistemi, söylendiğine göre ebeveyn kontrolü gibi anne babaların isteyebileceği bir özelliğe ek olarak kısıtlı becerilere sahip olacakmış. Ebeveyn kontrolü, bir yazılım tarafından mı yapılacak yoksa yakın zamanlarda "işletim sistemi tarafından dayatılan politika" (operating system enforced policy) adı ile akademik çevrelerde tartışılan bir teknikle mi uygulanacak? Bunu merak ediyorum.

Her ne kadar ebeveynler bu farkı anlamasa da işletim sistemi tarafından dayatılan politika tekniği uygulanacaksa, o zaman adres yada içerik tabanlı engelleme ürününün denetimi doğrudan Microsoft'un olacaktır. Bunu bir bebek bakıcısına benzetmekte yarar var. Hiç bir şekilde sorgulama hakkınız olmayan, dokunulmazlığı bulunan bir bebek bakıcısına çocuğunuzu emanet eder misiniz? Peki sizin

bebek bakıcısının ne yaptığı konusunda merakınızı gidermeniz yasalarla engellense? Ne düşünürsünüz? Microsoft Windows Starter Edition için bu geçerli çünkü kodlar kapalı ve içine bakmak da lisans sözleşmesi ile engelleniyor.

Kısıtlı becerilere gelince, bu kullanılacak olan ucuz donanımların kapasite yetersizliğinin doğal bir sonucu gibi görülebilir. İşlemci gücü, belleği

yetersiz olan bir bilgisayarda aynı anda 3'den fazla pencere açılması zor olabilir. Ancak düşünüyorum da bugün 100 dolara satın alınan ve gömülü Pentium 3 sınıfı Intel işlemcisi olan kartları temel alsak, ne olur? Çok zaman değil, 5 yıl önce Pentium 2 ve Pentium 3 işlemcileri kullanırken, Windows 98 ile bir çok pencere açmak, aynı anda 3'ü bırakın 10 tane ofis yazılımı penceresi açmak mümkündü. Yani 6-7 yıl öncesinin teknolojisi bile bu işi yapmaya yeterli oluyor. Üstelik bellekler inanılmaz ucuzladı, dolayısı ile bellek

takviyesi de yapılabilir. Peki Microsoft neden böyle bir kısıtlama yapsın?

Buradaki ana ikilem şu. Microsoft, bir kampanya ya da özel bir ürün için zaten sattığı Windows XP'yi ucuzlatırsa o zaman diğer tüketiciler de bu indirim talep ederler. Microsoft da zaten pek de iyi bir kar oranı yakalamadığı işletim sistemi satışından zarar etmeye başlar. Bu nedenle teknik bir kısıtlama olmasa da, sırf pazardaki konumunu korumak adına bildiğimiz "ürün farklılaştırması" stratejisi uygulanıyor. Microsoft

bir firma olduğu ve kar etmekle yükümlü olduğu için bundan doğal bir şey de olamaz. Sonuçta Gates de şirketin %60'ını elinde tutan toplam dört yatırım ortaklığının bilanço beklentilerine uymak zorunda.

Özgür Yazılım Deva mı?

Bilişimle ilgili bir çok sorunda belki de hiç düşünmeden öne sürdüğümüz Linux ve özgür yazılım reçetesi acaba bu iki soruna deva olur mu? Benim düşüncem bu konuda anahtar teslim bir çözüm olmasa da kolaylıkla geliştirilebileceği yönünde.

Ebeveyn denetiminin temel aldığı teknikler, aslında kurumsal pazarda yıllardır kullanılan ve becerilerini kanıtlamış özgür yazılımların daha basit hallerinden ibaret. Açık kaynak kodlu olan ve Linux üzerinde çalışarak, çevresindeki Windows yüklü bilgisayarları virüs ve solucanlardan korumak için çalışan yazılımlar, yine açık kaynak kodlu olan ve istenmeyen İnternet sitelerine girişi engelleyen yazılımlar çok gelişmiş algoritmalara sahipler. Bu yazılımların son derece mütevazı, en çok bir kaç bin dolarlık, donanımlar üzerinde çalışırken yüzlerce kişinin yarattığı İnternet trafiğini temizlediğini görüyoruz. Yerli ve yabancı firmaların ticari ürünleri de aslında bir yerde bu açık kaynak kodlu yazılımları temel alıyor.

Bu durumda, aynı yazılımlar, biraz değişiklik ile, tek bir bilgisayarın trafiğini temizlemek için kullanılsa, o zaman sisteme ne kadar yük getirir ki? Arka planda çalışmaz mı? Kodlar açık olduğu için ebeveyn deneyimi isterse işletim sisteminin dayattığı bir politika olsun, güvenilir olmaz mı?

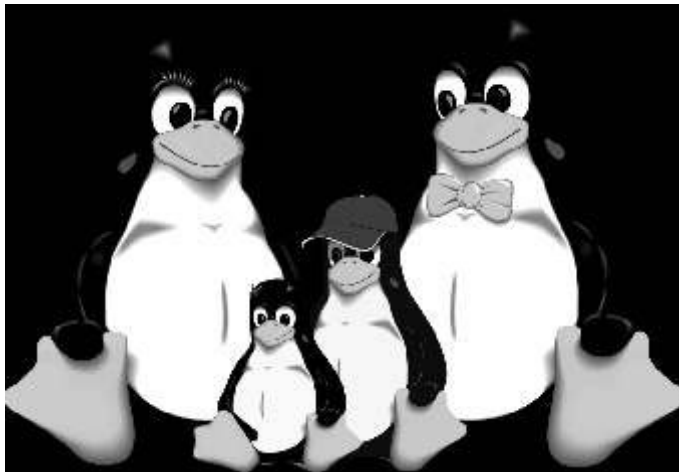
Onu geçelim, eğer bu bilgisayarlar Linux olursa, Windows sürümlerinin ilk zamanlarından beri sorunu olan ve temel tasarım hatalarından kaynaklanan virüs ve benzeri dertleri olmayacak ki. Çünkü Windows'daki virüsler Linux'da çalışmıyor. Aslına bakarsanız Linux'da çalışacak virüs yazamıyorsunuz. Sistem öyle tasarlanmıştır. Virüs olmayan güvenlik tehditlerini virüs olarak adlandırarak yanlış yapan teknik insanlar da var elbet, ama onlarınki

sadece dikkatsizlik.

Ebeveyn kontrolünü ve genel güvenliği tamamladığımızı göre performans düşüncesi yada pazarlama stratejisi gereği kısıtlı bir işletim sisteminin kullanılmasına geelim. Linux herkesin de bildiği üzere, performans konusunda daima maça 3-0 önde başlama avantajına sahip. Çünkü belli bir amaca yönelik olarak gerekli görmediğiniz kısımları kırpma hakkınız var.

Bunun en güzel örneklerinden birisini Pardus'la gördük. Portakal Teknoloji'deki ekibimiz Pardus'un kaputunu açtı, motoru iyice bir inceledi. Yapı tamamen "ev ve ofis kullanıcısı"na göre değiştirilmiş, hafifletilmiş. Çünkü ortada iyi tanımlanmış bir "hedef kitle" var. Benzeri bir örneği ben yaşıyorum; piyasada bulabileceğiniz "en ucuz" toplama bilgisayarlar üzerinde ince ayar yapılmış Debian Linux kurulumları ile birkaç yıldır Java uygulama geliştirme ortamı kullanıyoruz. Görenler birkaç dakikada açılmasını bekledikleri yazılımların bir kaç saniyede açılmasını hayretle karşılıyorlar. Elde bir kaç tane kanıtımız da olduğuna göre, üstelik bunlar yerli kanıtlar, performans sorunu olmayacağını öne sürebiliriz.

Peki böyle bir Linux'un hazırlanmasında bir "pazarlama stratejisi" gereği sorun yaşanır mı? Elbette ki hayır. Çünkü Linux sadece bir kişi yada kuruluşun tekelinde değil. Binlerce insanın birleşik mülkiyetinde olan kodların, bu binlerce insanın aldığı kararla kamuya mal edilmesi ile ortaya çıkmış. Linus Torvalds dahil hiç kimse bugün Linux'un belli bir alandaki kullanımını kısıtlayamaz. Gerekli becerisi olan bir ekip kısa sürede kendi niyeti ile bu projeyi hayata geçirebilir.

Pardus Neden Önemli?

Bir çok kişi bana Pardus'un herhangi bir "masa üstü hedefli" Linux dağıtımından farkını soruyor. Daha önce benzeri amaçlarla geliştirilen Xandros adındaki Kanada dağıtımını kullandım. Teknik destek hizmeti karşılığı, kutulu alınca 200 dolara satılan bu dağıtım, Windows XP' den daha pahalı olduğu halde Kanada'da çok popülerdi. Ancak nedense bizde popüler değildi.

Xandros, tıpkı Pardus gibi, belli özellikleri yeniden yapılandırılmış bir Linux dağıtımı idi. Bu yeniden yapılandırmanın ilginçlikleri ile muhattap oldum. Elbette her bir ilginçliği çözdüm ama yine de her şey o kadar da toz pembe olmadı. Dolayısı ile daha kapsamlı projelerde kullanmaktan vazgeçtik. Debian'a geçişimiz de aslında bu nedenledir.

Kanada'da olsak Xandros' u temel alan bir proje için firmasından gerekirse para karşılığı destek alabilirdik. İnternet her ne kadar işleri hızlarsa da asla yüz yüze gelme olanağının yerini tutmuyor. Hele ki iş yapmak söz konusu olunca bir eposta adresi kadar güvenilirmeniz size pek de ilgi göstermiyorlar.

Ancak şimdi bakıyorum, Pardus ekibi bu tür destekleri vermek için can atıyor. TÜBİTAK UEKAE adına ekip lideri Erkan Tekman firmaları geziyor, birlikte neler yapılabileceğini tartışıyor. Yani insanları "gelin Pardus'u kullanarak iş yapın" diye teşvik ediyor. UEKAE bunu yapabiliyor çünkü Pardus'u geliştirirken daha önce ülkemizde hiç yapılmadığı üzere, "detaya inilen" bir Linux geliştirmesi yaptılar. Bu çabanın meyvası olarak inanılmaz bir yetkinlikleri var.

Anlayacağınız, çok değil, sadece 3 yıl önce yapamayacağımız bir çok şeyi, Pardus projesinin oluşturduğu yazılım altyapısı ve UEKAE 'nin paylaşmaya hazır olduğu yetkinliği sayesinde yapabilir noktadayız. Bunlardan birisi de "ilk bilgisayarım" girişimi.

"İlk Penguenim" diyebileceğimiz bir proje, Intel' in benzeri desteği ve aynı donanımları aynı maliyetlerle sağlaması durumunda çok kısa sürede, örneğin 1 yıl içine hayata geçirilebilir. TÜBİTAK UEKAE' nin de, ciddi hazırlanması koşulu ile, bu tür bir projeye destek vereceğine inanıyorum.

Neler olacağını elbette zaman gösterecek.

Serhat Özyar Yılın Genç Bilim İnsanı Ödülü

Elde ettiğimiz yılın genç bilim insanı ile birlikte oluşturduğumuz "Serhat Özyar Yılın Genç Bilim İnsanı Ödülü" nün bu yıl 4. sünü gerçekleştirilecek.

Hiçbir alan kısıtlaması olmaksızın, doktorasını Türkiye'de bir üniversitede son iki yıl içinde tamamlamış, bu çalışmasıyla ülkemizin bilim gündemindeki temel sorunlardan birinin çözümüne katkıda bulunmuş ve daha önce bu ödüle aday olmamış genç bilim insanlarının katılımına açık olan ödüle 17 Şubat 2006 tarihine kadar başvuru yapılabilir. Ödüle başvuruyu, doktora tezi çalışmasını yapan genç araştırmacıların kendileri yapabildikleri gibi tez yöneticileri ve bağlı buldukları kurumlar da yapabilmektedir. Verilecek ödülün parasal karşılığı, 2.000.000.000.- TL (2.000 YTL) dir.

Bu yılın başvuruları, düzenleyici üç kuruluşün temsilcileri olarak; **Haşim Aydınçak, Prof. Dr. Semih Bilgen, Prof. Dr. Işık Bökesoy, Prof. Dr. Ali Gökmen, Volkan Gürçan, Prof. Dr. Esin Kahya, Doç. Dr. Çağatay Keskinok, Prof. Dr. Semih Koray ve Kemal B. Ulusaler'in** oluşturduğu Seçici Kurul tarafından değerlendirilecektir.

Serhat Özyar Yılın Genç Bilim İnsanı Ödülü'nü düzenlemek ve sürdürmekle, üniversitelerimizdeki doktora programlarını desteklemek ve ülkemizde bilimsel araştırmanın kurumsallaştırılmasına, bilim gücümüzün inşasına katkıda bulunmayı hedeflemekteyiz.

Serhat Özyar ve Ödül'ün oluşumu, ödülün tanıtımı ve koşullarına ilişkin bilgi ile aday öneri formu ve başvuru için gereken belgelere ilişkin bilgileri <http://ankara.emo.org.tr> adresinde bulunan web sitemizde bulabilirsiniz. Özellikle meslek alanımızdaki doktorasını yapmış genç bilim insanlarımızın başvurmalarını bekliyoruz.